

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1979

BRNO 1981

VÝZKUM PALEOLITICKÉ STANICE U DOLNÍCH VĚSTONIC

/o. Břeclav/

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 1/

Výzkum paleolitické stanice u Dolních Věstonic navázal v roce 1979 bezprostředně na plochy odkryté v předchozí sezóně pod vysokou mezí v horní části naleziště, kde byly zachyceny velmi nápadné žbytky ohně. Ty se rozprostíraly i na podstatné části prozkoumané plochy, která dosáhla rozsahu 41 m². Soustředily se hlavně do její západní části, kde představovaly prostorné popeliště. Při jeho horním okraji byla zachycena i dobře zachovaná a zcela zřejmá ohništní jáma. Zahlubovala se kotlovitým způsobem do úrovně 50 cm po povrch mírného břehu. Oblouk jejího jižního okraje přecházel ve zřetelné překlenutí vnitřního prostoru ohniště a byl provázen tělesem světle zbarveným drobnou vápencovou drtí, stmelenu v pevnou hmotu. Nabývala stejného charakteru jako ony formace, které vytvářely překlenutí pecovitého útvaru uprostřed a vybudovanou zídku při okraji druhého sídlištního objektu, který byl zkoumán r. 1951 jen 40 m východně od popisované situace. Výplň ohništní jámy tvořily pestře zbarvené polohy popelovitých zemín, kostní drtí a v různých stupních intenzity přepálených zlomků především mamutích kostí. Převládaly kavernozní kosti s masivními polohami spongiosní tkáně a fragmenty kostí kom-paktních. Uhlíky po dřevu se ve vlastní výplni ohništní jámy nedochovaly. Tvořily jen nápadně černou polehu přímo na jejím dně.

Předpolí ohništní jámy přecházelo souvisle v rozsáhlé popeliště, které vzniklo zřejmě opakovaným vyprazdňováním rychle zaplňovaného ohništního prostoru. V dosahu severního otevřeného oblouku nepravidelně kruhovitě ohništní jámy bylo výrazně zvlněné a sklánělo se do zahleбенé terénní rýhy. Kromě jamkovitých úprav se zde výrazně rýsovaly dva neširoké a mírně ponořené žlábků, které se spojovaly bezprostředně před vstupem do ohništního prostoru. V opačném směru se paprskovitě rozcházely a vyznívaly rozšířeným tvarem do plochy. Měly zřejmě význam přívodních kanálků vzduchu pro zintenzivnění procesu spalování.

Podobný útvar nebyl zatím v takovém rozsahu a v širších nálezových souvislostech v našem prostředí zachycen. Podává jednoznačnou odpověď na častěji zpochybňovanou otázku živení ohně mamutími kostmi a znamená současně i význačný přínos pro nový pohled na vybavenost sídlišť prvohorných-loveckých společností v otevřeném terénu. Se zřetelem k významu tohoto objektu byl přičleněn profilový pilř ohništním se zdarem konzervován, pak i vyzvednut en bloc a předán jako případný exponát Moravskému muzeu v Brně.

Severnější výběžek popeliště byl i s přívodovým kanálkem odtržen sesuvem a posunut na vzdálenost asi 250 cm níže po svahu. Kořeny této malé sesuté desky ležely v bezprostřední blízkosti ohništní jámy, nebyly však dosti dobře postřizitelné. Její výhlední, poněkud zdvižený okraj se přesunul přes sprašový kryt původní kulturní vrstvy těchto míst. Rovnoběžně s ním procházela ještě dále k východu dislokační linie, podle níž došlo v důsledku vyvíjených tlaků na okolní zeminy k mírnému poklesu a posunu bezprostředně dorčený chvrstev. Konečně ještě dále východním směrem se rozprostírala sirsí deska v obdobné situaci a západně zase od prozkoumané plochy sesutá kra zvětralých třetihorních hornin. Druhohorní pohyby v horní části naleziště jsou prokazně staroholocenního data. Navazovaly nebo i přímo souvisely s destrukčními procesy níže ve svahu. Jejich jednotlivé desky nebyly však opakovaně přemísťovány, dochovaly se ještě v celcích a jsou proto také zřetelnější.

Nálezový průnikol výzkumných prací v r. 1979 zachytil přes 600 předmětů, většinou kamenných nástrojů obvyklého typologického složení, k nimž se připejilo i několik nástrojů kostěných a dřevěných předmětů ozdobných. Z řady závěsku z lastur třetihorních měkkýšů vystupuje do popředí provrtaný oblásek z kulmské břidlice a ze serie modelovaných hrudek pálené hlíny tři odlomené nočky zvířecích plasů a hlavička ženské sošky se čtyřmi vpichy na temeni, která je naprosto přesnou obdobou hlavičky známé věstonické venuše. K té se druží konečně i torso větší ženské figurky z téhož materiálu, která byla při vypalování porušena. Její původní podoba je však zcela zřejmá.

Po předchozích dlouholetých výkopových pracích bylo možno se domnívat, že věstonické naleziště je již dostatečně prošetřeno a poznáno a že již nevydělá žádné objevy zásadního významu. Poslední výzkumy, byť omezeného rozsahu, však prokázaly, že toto významné sídliště bude i nadále vydávat důležité poznatky o životních podmínkách pravěkých loveckých společností.

Grabung der paläolithischen Station bei Dolní Věstonice /Bez. Břeclav/. Bei den Grabungsarbeiten auf der paläolithischen Station bei Dolní Věstonice wurden im Jahre 1979 in dem Aushub /41 m²/ weitere Teile einer umfangreichen Aschenstelle und an ihren Rändern in einem mässigen Ufer eine kesselförmig eingetoffene Feuergrube abgedeckt. Im Halbkreis der südlichen Seite war sie teilweise überwölbt und von einem mit Kalksteinsplitt vermengten Mergelkörper begleitet. Auf der gegenüberliegenden Seite öffnete sich der Feuerstellenraum in Form eines Herdgebildes und ging in grubenförmige Herrichtungen und zwei nicht breite und seicht eingetoffene Rinnen über, die vermutlich die Funktion von Luftzufuhrkanälen für eine Intensivierung des Verbrennungsprozesses hatten. Davon zeugte

die Ausfüllung der Feuerstellengrube, die aus bunt verfärbten Aschenlagen mit einem grossen Inhalt an Bruchstücken stark durchglühter Mammutknochen zusammengesetzt war. Die verfolgte Feuerstelle entstand offensichtlich durch ein wiederholtes Leeren des sich schnell anfüllenden Herdraumes. Das Objekt mit allen Zusammenhängen erbringt vor allem einen neuen Einblick auf die Ausstattung der Siedlungen von urgemeinschaftlichen Jägersgesellschaften im offenen Land. Die Fundsituationen waren auch hier jedoch durch Abrutschbewegungen von kleineren Schindeln gestört, die weiter nicht mehr umgelagert wurden und sich komplett erhielten und auch deutlicher als im mittleren Teil der Station waren. Unter den üblichen Funden /über 600 Gegenstände im Fundprotokoll/ traten Modellierungen in gebranntem Ton, drei Füsse von Tierfigürchen, der Kopf einer Frauenplastik, die eine getreue Analogie der bekannten Venus von Věstonice ist, und der Torso einer grösseren Frauenfigur aus demselben Material hervor, die beim Ausbrennen zwar gestört, aber deren ursprüngliche Form völlig deutlich ist.

DALŠÍ DOKLADY PALEOLITICKÉHO OSÍDLENÍ U PAVLOVA

/okr. Břeclav/

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

S postupujícím odebíráním spraše v hliníku n.p. Ingstav východně od Pavlova byly v průběhu roku 1979 sledovány hlavně stěny spodního těžebního patra, v nichž se již dříve podařilo zachytit kromě jednotlivých mamutích kostí i ojedinělé sílexy, uhlíky po dřevu a popelovité součásti ve složitém souvrství značně rozrušeném soliflukcí. Na velké ploše odkryté spraše podléhaly snadno a rychle zvětvování, které nabývalo zvláště na hraně stěny spodního patra značně na intenzitě. Srážkové vody zde bez zábran povrchového krytu mohly vyvinout ničím nešpoutané erosní síly, které vytvořily morfologicky velmi rozmanité a svérázné útvary. Nabývaly podoby od mělkých delé, přes hlubší erosní zářezy až po kaňonovité rýhy, jejichž dno leželo i přes tři metry pod povrchem. Boční stěny těchto útvarů se rozevíraly někdy jen do šířky 50 cm, ale vytvářely i široké zahloubené jámy a dokonce i typické sprašové studny. Byly přirozeně provázány též charakteristickými kulisovitými formacemi a jejich destrukcemi. Pozorování projevu eroze pod těžební stěnou s výsledky přímé splachové sedimentace poskytovalo zase široké možnosti studia procesů modelace sprašových terénů v podmínkách nešpoutaného povrchu bez vegetačního krytu. Získané zkušenosti jsou velmi poučné zvláště pro posuzování obdobných pochodu v období vlastního ukládání spraší, kdy podléhaly takovým změnám i sídlištní a náleзовé vrstvy paleolitického osídlení. Při prohlídkách těchto zvláštních jevů modelace terénu byly znovu pozorovány zlomky i větší části silně navětralých a rozpadlých mamutích kostí, uhlíky a popelovité polohy. Z přemístěných zemín se podařilo dokonce též získat čtyři sílexy, z nichž jeden vykazuje rydlovitou úpravu.

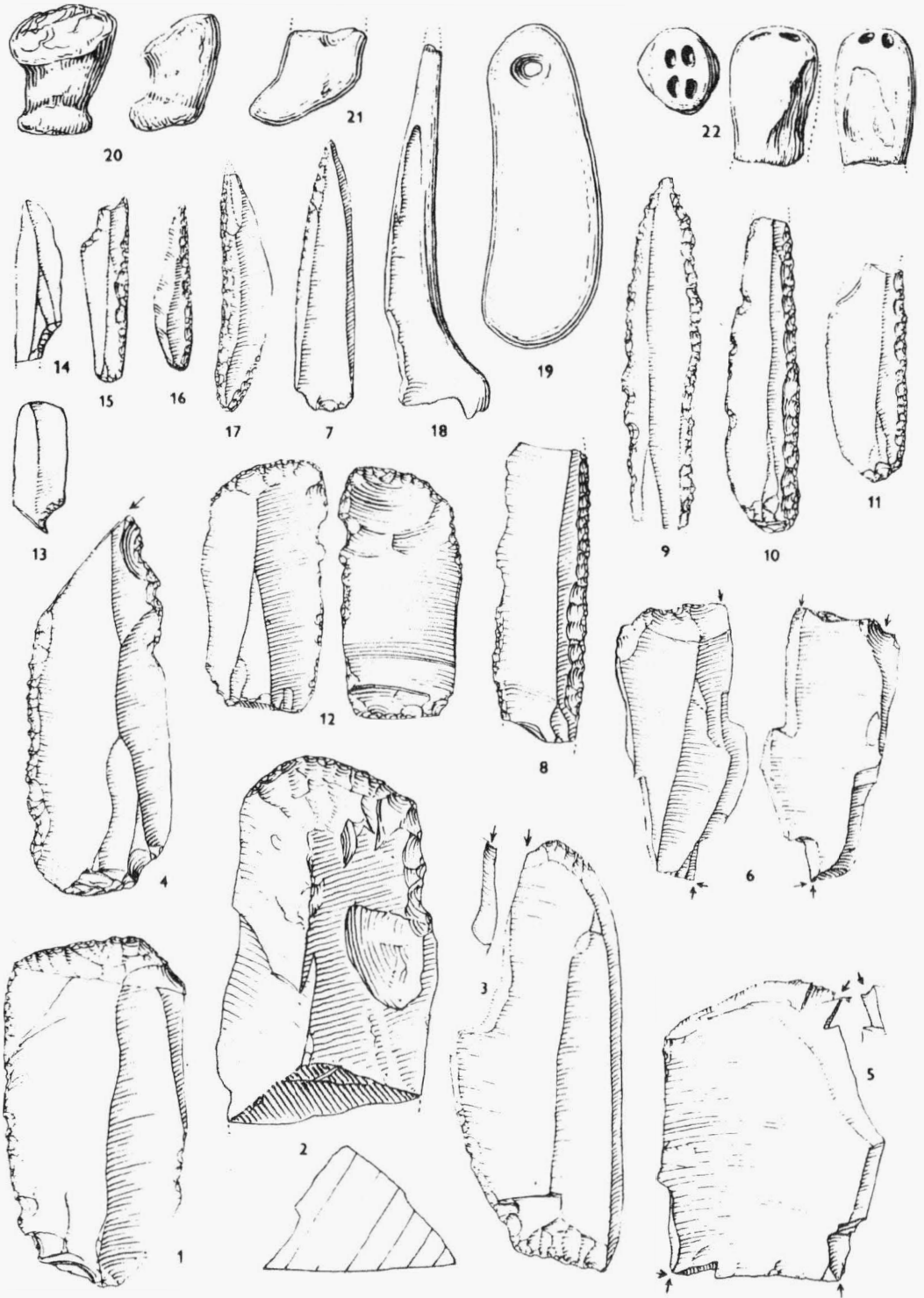
Weitere Belege der paläolithischen Besiedlung bei Pavlov /Bez. Břeclav/. Bei der fortschreitenden Lössförderung in der Lehmgrube des VEB Ingstav bei Pavlov wurden im Jahre 1979 die Prozesse der Modellierung der Lössterraine in den Bedingungen der ungesfestigten Oberfläche ohne Vegetationsverdeck, vor allem die tieferen Erosionseinschnitte und canonartigen Rille mit kulissenförmigen Formationen in den Seiten studiert. Es wurden weitere Mammutknochen, durch Solifluktion gestörte Lagen einer aschigen Kulturschicht und auch vier Silexe abgedeckt. Die gewonnenen Erfahrungen sind für die Beurteilung ähnlicher Vorgänge in der Zeit lehrreich, als derartigen Veränderungen die Fundschichten der paläolithischen Besiedlung unterlagen.

VÝZKUM PALEOLITICKÉ VRSTVY U JAROŠOVA

/okr. Uherské Hradiště/

Robert Snášil, Rudolf Procházka, Slovácké muzeum Uherské Hradiště

Při úpravách terénu na odbíjenkárské hřiště v blízkosti umělého lyžařského svahu na Černé hoře /lidově Rochus/, na katastru Uherského Hradiště-Jarošova, byl bagristou zachycen v hloubce ca 3 m zlomek mamutího klu. Vedoucí lyžařského oddílu TJ Slovácké Slavia, ing. K. Žallman, upozornil na nález pracovníky Slováckého muzea, kteří tu bezprostředně od konce května do poloviny června provedli na ploše 25 m² zjišťovací výzkum.

0 5cm

Obr. 1
 Dolní Věstonice /okr. Břeclav/. Paleolitická stanice. 1-17 výběr kamenné industrie; 18 kostěné šídlo; 19 provrtaný valoun kulmské břidlice; 20-22 zlomky sošek z pálené hlíny. - Paläolithische Station.
 1-17 Auswahl an Steinindustrie; 18 beinerne Ahle; 19 durchbohrter Rollstein aus Kulmschiefer; 20-22 Bruchstücke von Figürchen aus gebranntem Ton.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1979

- Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: doc. Dr. B. Klíma, A. Malinková, A. Šik
Na titulním listě: závěsný zámek ze středověkého hrádku Kepkova
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejné